
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ В БАНКАХ УКРАЇНИ

Ботвіна Н.О., д.е.н., професор

Одеський національний політехнічний університет

Сучасний банк – це юридична особа з кількома рівнями управління фінансово-економічною діяльністю, між якими є складні взаємозв'язки. Універсальність діяльності більшості банків викликає необхідність постійного ускладнення їх організаційних структур. Тому ефективність системи управління фінансами залежить від раціональної організаційної структури банку, а процес управління фінансами стосується всіх фінансово-економічних операцій які здійснюються банківською установою.

Банківська система відіграє ключову роль в ефективному зростанні економіки будь-якої країни. Призначення банків полягає в необхідності забезпечення розширеного відтворення за допомогою певних фінансових механізмів, фінансово-економічного співробітництва з іншими країнами та забезпеченні здійснення розрахунків між економічними суб'єктами.

Зараз у світі відбуваються швидкі зміни які потребують удосконалення банківських технологій, продуктів і послуг, форм та якості обслуговування. Ефективне функціонування банків неможливе без створення відповідної системи управління фінансами.

Банки які пов'язані з сферою виробництва можуть впливати на соціально-економічні процеси у державі, тому рівень розвитку економіки країни частково залежить і від рівня розвитку та надійності її банківської системи [1].

Науковий інтерес до розвитку управління фінансово-економічною діяльністю банківських установ викликаний такими обставинами:

- діяльність банків є високо ризикованою, що в кінцевому підсумку впливає на фінансовий результат;
- банківська система є однією з найдинамічніших у своєму розвитку;
- розвиток та удосконалення управління фінансово-економічною діяльністю банків впливає на їх надійність, стабільність та прибутковість.

В 90-х роках минулого століття банківська діяльність була однією з найприбутковіших сфер підприємництва. Проте останнім часом це вже не відповідає дійсності – оскільки погіршуються фінансові результати діяльності вітчизняних банків, що пояснюється такими причинами: фінансово-економічна криза, значне зростання витрат порівняно з недостатнім надходженням коштів для їх покриття, необхідність відволікання значних ресурсів для формування резервів під неякісні активи. За такої ситуації, яка склалася в Україні, проблеми управління фінансово-економічною діяльністю банків стають першочерговими, а тому банківським установам для посилення їх ринкових позицій необхідно вдосконалювати систему управління фінансами [2].

Таким чином, перед вітчизняними банками постають проблеми, успішне розв'язання яких впливатиме на подальший їх фінансово-економічний розвиток, а найактуальнішими є: капіталізація банківських установ, покращення якості їх активів [3], забезпечення фінансової стійкості, прибутковості та вдосконалення системи управління фінансами. Збільшення суми

власного капіталу українських банків є необхідністю, викликаною часом, оскільки обсяг їх власного капіталу, порівняно з міжнародними банками, є незначним [4], а вдосконалення процесу управління фінансами дасть можливість вітчизняним банкам ефективно співпрацювати з міжнародними фінансовими організаціями та установами, отримуючи значні обсяги фінансових ресурсів.

На діяльність української банківської системи негативно впливають такі чинники:

- недосконалість законів;
- недовіра до банків;
- нерозвиненість фінансового та фондового ринків;
- низькі, або взагалі відсутні, темпи економічного зростання;
- нестабільність політичного середовища.

Вказані проблеми характеризують зовнішнє середовище, в якому вітчизняні банки змушені здійснювати свою фінансово-економічну діяльність і не мають можливості впливати на нього [5].

Зазначимо, що процес становлення та розвитку банківської системи України відбувався досить швидкими темпами і його можна вважати, в основному, революційним, ніж еволюційним, оскільки вітчизняні банки за двадцять років незалежності України пройшли такий шлях розвитку, який кредитні установи високорозвинених країн світу проходили десятиліттями [6]. У зв'язку з цим, в Україні і виник науковий інтерес до банківської справи, зокрема до досліджень фінансового менеджменту в банках.

Можна зробити висновок – методологічні засади процесу управління фінансово-економічною діяльністю банків у вітчизняній науці остаточно не сформовані та недостатньо опрацьовані. Наукові дослідження, які пов'язані з банківською діяльністю, в основному, спрямовані на вирішення окремих практичних чи теоретичних питань. І, як свідчить діяльність банків, для підвищення їх стабільності, надійності та ефективності – існуючих наукових досліджень ще недостатньо. Тому проблеми управління фінансово-економічною діяльністю банків вимагають вдосконалення прикладних питань та теоретичного узагальнення і обґрунтування.

Система управління фінансами банків України – комплекс заходів, спрямованих на визначення мети та стратегії управління фінансово-економічною діяльністю банку, а також оцінювання, виявлення порівняння одержаних фінансових результатів із запланованими.

Практичний досвід свідчать, що сьогодні назріла потреба у вдосконаленні системи управління фінансами банку, яка базується на методологічних засадах фінансового менеджменту з урахуванням сучасних реальних умов ведення банківського бізнесу та особливостей національної економіки.

Таким чином, успішність фінансово-економічної діяльності банківської установи суттєво залежить від ефективності системи управління фінансами, в процесі формування якої необхідно поєднати контроль за рівнем грошових потоків із оцінкою фінансових результатів діяльності банку.

Підсумовуючи вище сказане, можемо стверджувати, що сьогодні проблема управління фінансово-економічною діяльністю банків залишається однією з найактуальніших. Тому для потреб практики необхідно сформулювати рекомендації та пропозиції, що являють собою результат наукового дослідження:

-
- слід досліджувати та вивчати позитивний зарубіжний досвід, адаптувавши його до українських умов та реалій здійснення банківської діяльності, можливостей і традицій вітчизняної банківської системи.
 - необхідно розробляти нові та вдосконалювати існуючі методи і прийоми управління фінансово-економічною діяльністю банку, оскільки реальні умови ведення банківського бізнесу в Україні потребують постійного пошуку нових методологічних рішень.

Водночас можуть виникати ситуації, коли керівникам кредитних установ необхідно вирішувати проблеми щодо управління фінансово-економічною діяльністю банку. Але наука ще не може дати відповіді на деякі питання. Тому побудова та постійне вдосконалення комплексної системи управління фінансами є необхідністю для здійснення надійного та ефективного процесу управління фінансово-економічною діяльністю банків.

Література

1. Ботвіна Н. О. Соціальна відповідальність банків в умовах економічної кризи в Україні / Н. О. Ботвіна // Науково-виробничий журнал Бізнес-навігатор – Херсон. – 2009. – № 1 (16). – С. 23 – 29
2. Міщенко В. Проблеми капіталізації та консолідації банківської системи України / В. Міщенко // Вісник НБУ. – 2008. – №10. – С. 2 – 7.
3. Шульженко Г. М. Оцінка капіталізації банківської установи / Г. М. Шульженко, К. Ф. Черкашина // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2011. – Вип. 31. – С. 316 – 323.
4. Міщенко В. І. Удосконалення управління проблемними активами банків / В. І. Міщенко, А. І. Граділь // Фінанси України. – 2009. – №10. – С. 43 – 54.
5. Слобода Л. Напрями вдосконалення роботи банків України з проблемними активами в посткризовий період / Л. Слобода, Н. Дунас // Вісник НБУ. – 2011. – №4. – С. 46 – 51.
6. Лисенок О. В. Система управління фінансами банку / О. В. Лисенок // Формування
7. ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. – Вип. 6 (145) / наук. ред. І. Г. Манцуров. – К., 2013. – С. 116 – 121.